

K O I N Ō N I A

...spolu na cestě

KONFERENCE GENERÁLNÍCH DUCHOVNÍCH ASISTENTŮ SFŘ-FRML

2018 - 2

Ročník 25

N. 98

JAKO TY JSI MNE POSLAL DO SVĚTA, TAK I JÁ JSEM JE POSLAL DO SVĚTA (Jn 17, 18)

40 let po *Seraphicus Patriarcha*

PRÁCE JAKO POVOLÁNÍ A POSLÁNÍ

Fr. Francis Bongajum Dor, OFMCap

Úvod

Na počátku roku 2008 se v Assisi konalo sympozium na téma “Ekonomie: od nástroje k modle”. Jeden z účastníků, který mluvil o hlubokých změnách v evropské společnosti po druhé světové válce, se dotkl zvláště zajímavé věci. Ukázal, jak po devastujících válečných následcích společnost začala hledat spásu v práci, protože se to zdálo jako jediný způsob, jak obnovit zdevastovanou ekonomiku. To fungovalo ale jen chvíli. Sotva padesát let po ekonomickém snu je situace jiná - frustrace milionů lidí bez práce a křik milionů lidí v nové formě otroctví volají do nebe. Proto je důležité, že Sekulární františkáni, jako bratři a sestry, kteří se “snaží ve svém světském stavu dosahovat dokonalosti v lásce” (Řehole 2), si najdou čas na reflexi, modlitbu a sdílení svého vztahu k práci, a to ve světle Božího zjevení, sociálního učení církve a své Řehole.

Následující článek se skládá ze čtyř částí: náš přístup k práci, dar odpočinku, nezaměstnanost a evangelizace naší prací. Naším cílem je vyprovokovat přemýšlení, sdílení ve společenstvích SFŘ a FRMOLu, a s Boží milostí i změnu tam, kde je zapotřebí. Mezi církevními dokumenty na toto téma je výrazná zvláště encyklika *Laborem exercens* papeže sv. Jana Pavla II., a to pro své zaměření, hloubku a aktuálnost.

1. Náš přístup k práci

“Práci ať považují za dar a jakousi účast na stvoření, vykoupení a službě lidskému společenství”¹

Během let mé formace mě zarazilo, že jak byl čas na práci, rychle jsme běželi do svých pokojů a oblékli jsme si ty nejhorší šaty. Ale když byl čas na procházku, spontánně jsme si oblékli to nejlepší. Později jsem totéž pozoroval u většiny lidí, nejen u těch, kteří dělají manuální nebo technickou práci, jako automechanici, stavbaři nebo zemědělci, ale též mnoho uniformovaných lidí jako studenti, policisté, strážci a učňové. Tento přístup prozrazuje postoj, ve kterém práce je spojena se špinou a porobou, je břemenem a ve své podstatě ne poctou. V prostředí, ze kterého pocházím, se děti od raného věku učí dělat některé domácí pomocné práce a pracovat společně se svými rodiči. A tento postoj, staré a špinavé oblečení je pro práci, se nevědomky přenáší na mladší generaci. Zvyk spojovat práci se

¹ Řehole SFŘ 16.

špinavým není pouze otázkou hygieny, je též duchovní záležitostí, protože práce je spojována se hříchem a svět hlásá: blažení ti, kteří si užívají život bez lopoty. Práce “bílých límečků” přitahuje většinu lidí a mnohým z těch, kteří mají práci, chybí láska k ní. To je zdrojem mnohé zkaženosti.

Práce má sama o sobě vnitřní hodnotu. Generální konstituce SFRŽ připomínají: *“Pro sv. Františka je práce darem a schopnost pracovat je milostí. Každodenní práce není pouze prostředkem k obživě, ale také příležitostí sloužit Bohu i bližnímu a cestou k rozvoji vlastní osobnosti.”*². Nesnižuje lidskou důstojnost, spíše ji stupňuje a dovršuje důstojnost člověka, jako obraz, podobu Boží. Papež František píše: *“Vědomí, že lidská práce je účast na díle Božím, musí pronikat – jak učí koncil – i do obvyklých každodenních prací.”*³ Svatý Benedikt shrnul svojí mnišskou řeholi ve dvou principech: *“Ora et labora”*, modli se a pracuj. Svatý František z Assisi pokládal za důležité vložit do své Závěti toto: *“A já jsem pracoval vlastníma rukama a budu pracovat; a rozhodně chci, aby všichni ostatní bratři se zaměstnávali počestnou prací. Kdo neumí pracovat, ať se naučí, a to ne z touhy po mzdě za práci, ale pro příklad a pro potlačení zahálky.”*⁴ Zápolení s prací zde vždy bylo. Být si toho vědom je prvním krokem ke změně.

2. Dar odpočinku

“Nemůžete sloužit Bohu i majetku” (Mt. 6:24). Je nutné vážít si daru odpočinku - ve světě, ve kterém se mnozí stali otroky peněz skrze práci.

*“Zábava a odpočinek mají svou hodnotu a jsou nezbytné pro rozvoj člověka. Sekulární františkáni ať se snaží docílit rovnováhy mezi prací a odpočinkem a usilují o účelné využití svého volného času.”*⁵

Člověk, který je stvořen k obrazu a podobě Boží, dostal nejen milost práce, ale též milost odpočinku. Božská legislativa je podle mých vědomostí jediná existující legislativa na světě, která nařizuje odpočinek jako povinnost, která když není dodržena, je považována za přestupek: *“Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. Ale sedmý den je den odpočinutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně ani tvůj býk a tvůj osel, žádné tvé dobytče ani tvůj host, který žije v tvých branách, aby odpočinul tvůj otrok a tvá otrokyně tak jako ty.”* (Dt 5,13-14). Cvičením ve svém principiálním právu na odpočinek je člověk utvrzován ve své bytostné svobodě a chráněn od nebezpečí otročení práci a penězům. *“Je povinen napodobovat Boha jak v práci, tak v odpočinku, protože sám Bůh mu chtěl představit svou tvůrčí činnost v podobě práce a odpočinku.”*⁶

“Sobota je učiněna pro člověka, a ne člověk pro sobotu” (Mk 2:27). Cílem všech Božích přikázání je největší dobro pro člověka. *“Jako Bůh 'přestal sedmý den konat veškeré své stvořitelské dílo' (Gn 2,2) a odpočinul si, tak i život člověka má rytmus práce a odpočinku. Ustanovení dne Páně přispívá k tomu, aby byla všem dána možnost 'mít také dostatek klidu a volného času k životu rodinnému, kulturnímu, společenskému a náboženskému'.”*⁷ Odpočinek není pouhým volitelným doplňkem, pro člověka, ale i pro jiné tvory, je povinností. Vědomý odpočinek s cílem celistvého dobra pro člověka. Zákon týdenního odpočinku zakázal práci sedmého dne, *“aby odpočinul tvůj býk i osel a*

² Generální konstituce, čl. 21.1a.

³ Jan Pavel II., encyklika *Laborem exercens*, čl. 25, 1981.

⁴ Závěť 5

⁵ Generální konstituce, čl. 21.2.

⁶ Jan Pavel II., encyklika *Laborem exercens*, čl. 25

⁷ Katechismus katol. církve, par. 2184.

aby si mohl oddechnout syn tvé otrokyně i host.” (Ex 23:12). Papež František říká “Odpočinek rozšiřuje náš pohled a umožňuje nám znovu uznávat práva druhých.”⁸

3. Výzva nezaměstnanosti

“S přesvědčením, že práce je právem i povinností a že každé zaměstnání si zaslouží úctu, ať se bratři a sestry snaží spolupracovat na tom, aby všichni měli možnost pracovat a pracovní podmínky aby byly stále více humánní.”⁹

Nezaměstnanost je křivda. Sociální učení církve umisťuje práci do centra otázek týkajících se společnosti. *“Práce skutečně je v srdci toho povolání, které dal Bůh člověku, aby prodloužil svoji stvořitelenskou činnost a dokončil, svou svobodnou iniciativou a rozhodnutím, panování nade všemi tvory, které je nám dáno ne v podobě despotického podrobení, ale s harmonií a respektem”¹⁰*. Je základním právem každé lidské bytosti pracovat a dostávat plat. *“Byli jsme stvořeni s povoláním pracovat”*, učí papež František, *“práce je nezbytnost, je součástí smyslu života na této zemi, cestou zrání, lidského rozvoje a osobní realizace.”¹¹* Je poněkud nešťastné, že v současné situaci finanční ekonomie se práce stala privilegiem pro nemnohé a ne základním právem pro všechny. Je nepřijatelné, že někteří lidé zůstávají nezaměstnaní, zatímco jiní jsou zatíženi paralelními úkoly. Papež svatý Jan Pavel II. poukazuje na to, že v otázkách práce by neměli být vynecháni postižení a emigranti: *“Jelikož postižení lidé jsou osobami se všemi právy, měli bychom jim pomoci v tom, aby se mohli podílet na životě společnosti ve všech aspektech a na všech úrovních dostupných jejich schopnostem.”¹²*

Papež František rozšiřuje toto učení, zahrnuje migranty a všechny nezaměstnané osoby. *“Člověk nemůže být šťastný, pokud nemá možnost nabídnout svůj vlastní příspěvek, ať už malý nebo velký, pro budování společného dobra. Každá osoba může dát svůj podíl - nebo spíše musí! - aby se nestala pasivní a aby se ve společenském životě necítila cizincem.”¹³* Vytvářet pracovní příležitosti pro lidi bez práce znamená dobro pro lidstvo. Říká se: *“zahálající člověk je ďáblovu dílo”*. *“Pomáhat chudým finančně, jak učí Jan Pavel II, musí být vždy jen provizorní řešení v okamžiku naléhavé potřeby”¹⁴*. Papež František vyjádřil starost o mladé s ohledem na odpovědnost také uvnitř církve: *“Přeji si, aby vám v církvi byly svěřovány důležité odpovědnosti, aby tam byla odvaha nechat vám prostor. A vy se připravte na převzetí těchto zodpovědností.”¹⁵*

4. Evangelizace naší prací

Ať (sekulární františkáni) o této víře vydávají před lidmi svědectví: v rodinném životě; v práci; v radosti i v utrpení; při setkáních s lidmi, kteří jsou všichni bratry a sestrami, dětmi téhož Otce; svou přítomností a účastí na životě společnosti; v bratrském vztahu ke všemu stvoření.¹⁶

⁸ papež František, encyklika Laudato si, 237.

⁹ Generální konstituce, čl. 21.1b.

¹⁰ papež František, projev k účastníkům národního sjezdu Federazione Maestri del lavoro d'Italia”, Řím, 15. června 2018, http://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2018/june/documents/papa-francesco_20180615_federazione-maestri-dellavoro.html

¹¹ papež František, encyklika Laudato si, 128.

¹² papež Jan Pavel II., encyklika Laborem exercens, 22

¹³ papež František, projev k účastníkům národního sjezdu Federazione Maestri del lavoro d'Italia”, Řím.

¹⁴ tamtéž, 128.

¹⁵ papež František, poselství k mladým na XXXIII. světových dnech mládeže http://w2.vatican.va/content/francesco/en/messages/youth/documents/papa-francesco_20180211_messaggio-giovani_2018.html

¹⁶ srv. Generální konstituce, čl. 12.

Evangelizace naší práci znamená především rozpoznávat v naší práci dar od Boha, vykonávat ji jako službu pro Něj, a přijímat plody naší práce nebo náš plat tak, jako bychom je přijímali od Něj, jemuž patří všechno na nebi i na zemi, a který má pro nás připravené ještě větší věci. Apoštol nás nabádá: *“Cokoli děláte, dělejte upřímně, jako by to nebylo lidem, ale Pánu, s vědomím, že jako odměnu dostanete podíl na jeho království. Váš Pán je Kristus, jemu sloužíte.”* (Kol 3:23-24)

Evangelizovat naší práci také znamená dělat naší práci s radostí, nezáleží na tom, jak pokořující nebo obtížná je. Opravdu, papež František zve všechny křesťany do nové éry evangelizace, vyznačující se evangelijní radostí.¹⁷ Naše práce nemusí být potěšující sama o sobě, ale radost evangelia je hlubší než jakékoliv potěšení nebo žal, se kterými se můžeme setkat v tomto životě. Je to radost, která tryská ze spásy, kterou pro nás získal Ježíš Kristus na kříži: *“V lidské práci nalézá křesťan část Kristova kříže a přijímá ji v témže duchu vykoupení, v jakém Pán přijal za nás svůj kříž. V témže světle, které k nám proniká z Kristova zmrtvýchvstání, nalézáme vždycky světlo nového života, nového dobra, jakoby příslib nového nebe a nové země, na kterých má člověk a svět účast právě prostřednictvím námahy spojené s prací.”*¹⁸

Evangelizovat naší práci znamená také dělat ty nejobyčejnější věci s ne-obyčejnou láskou a dobrotivostí. To bylo tajemství svaté Terezie z Lisieux. Znamená to též dobře se připravovat na naši práci a dělat ji svědomitě. Jsme opravdu obklopeni množstvím těch, kteří takto žijí. Papež František nás zve ke kontemplaci této ctnosti “světce ze sousedství”: *“Rád pozoruji svatost přítomnou v trpělivosti Božího lidu: v rodičích, kteří s tolikerou láskou vychovávají své děti, v mužích a ženách, kteří pracují, aby si vydělali na chléb, v nemocných lidech, ve starých řeholnicích, které se pořád usmívají.”*¹⁹ Zde se má mysl obrátit k mé báječné matce, která po desítky let vždy poté, co zajistila jídlo pro každého v rodině, opouštěla brzy ráno dům s košíkem na hlavě, aby pracovala až do večera. Nikdy jsem ji neslyšel, že by si stěžovala.

Evangelizovat naší práci znamená též dávat milující pozornost těm, kdo pracují s námi, povzbuzovat bratrskou a přátelskou atmosféru v oblasti naší práce, aniž bychom uváděli to, že patříme Kristu. To je to, co papež František nazývá neformální kázání.²⁰ A konečně, evangelizovat naší práci znamená také připravovat mladé, aby převzali štafetu, a až dozraje čas, přijmout náš odchod do výslužby pokojně.

Závěr

Práce je pro všechny lidi povoláním a milostí. Práce zviditelňuje a dovršuje obraz a podobu Boží uloženou v každém člověku. Je proto základním lidským právem. Vzhledem k situaci, kdy existuje mnoho nezaměstnaných, zatímco pár lidí je přetížených, je zapotřebí znovu objevit milost odpočinku a prosazovat práci pro všechny. Je též důležité přehodnotit náš vztah k práci. Oslavy 40. výročí současné řehole Sekulárního františkánského řádu nám poskytují zvláštní příležitost přemýšlet, modlit se a sdílet se o těchto otázkách. Sekulární františkáni na svém pracovišti zajisté prožívají důležité okamžiky svých životů s lidmi jiných vyznání. To je jedinečná příležitost svědčit o Kristu a o evangeliu, podle řehole a generálních konstitucí. Radostná zvěst musí být šířena také na těchto místech, ne nutně slovy, ale spíše duchem, se kterým člověk čelí výzvám a stresu, který přichází spolu s pracovní službou.

Překlad z anglické verze: Tereza Skálová

¹⁷ srv. Evangelii Gaudium, 1.

¹⁸ papež Jan Pavel II., encyklika Laborem exercens, 27.

¹⁹ papež František, apoštolská exhortace Gaudete et Exsultate, 7.

²⁰ srv. Evangelii Gaudium, 127-128.